

Posudek oponenta bakalářské práce

Xenija Andrejeva: *Sociální život luxusního zboží s klientem*. Praha: FHS UK, 2017.

Bakalářská práce Xenije Andrejevy je zdařilým pokusem o přiblížení světa luxusních kabelek. Nepíše zde „majitelek kabelek“, jelikož se autorka rozhodla zkoumat tento fenomén právě z pohledu zboží samotného, resp. luxusních kabelek značky Louis Vuitton. Za tímto účelem realizovala kvalitativní výzkum sestávající především z rozhovorů s devíti ženami, které se pyšní vlastnictvím minimálně jedné „Vuittonky“. V centru bakalářské práce pak stojí vztah kabelek s jejich majitelkami a stopování toho, co kabelka s životem těchto žen dělá. Těmto tématům se autorka věnuje především prostřednictvím interpretace toho, co činí kabelku vzácnou, toho, jak se vztahuje k sociálnímu statusu své majitelky, a nakonec i způsobů, kterými kabelka svou majitelku disciplinuje.

Práce je členěna do čtyř částí. Ve stručném úvodu se dozvídáme kontext výzkumu, tedy o vřelém vztahu autorky k tomuto typu luxusního zboží, jenž jí současně usnadnil vstup do terénu. Dále zde nacházíme formulaci výzkumného problému i krátký přehled obsahu práce. Druhá část je věnována rešerši odborné literatury, kterou nás provádí zejména ekonomické teorie, zároveň zde ale také získáváme informace, jež nám umožňují vstup do problematiky. Tedy jistý úvod do toho, co vlastně je a jak je v sociálních vědách studováno luxusní zboží. V neposlední řadě se zde objevuje i historie značky Luis Vuitton. Poté, když vstoupí čtenář k jádru samotné analýzy poněkud poučen, se v úvodu empirické části setkává s velmi jasně formulovanými výzkumnými otázkami. Ty následují dvě strany popisu metodologie výzkumu. Dále zde nacházíme výčet informantek spolu s popisem jejich významných charakteristik ve vztahu k tématu práce. Poté se objevuje text, jenž je hojně propletený citacemi dat, které následují interpretace, jejichž prostřednictvím buduje autorka postupně přesvědčivost svých argumentů. Závěr je volným prolutím diskutovaných témat.

Jako hlavní přednosti práce hodnotím její jasnost a jistou konsistenci, stejně jako způsob zacházení s daty, jež je, dle mého úsudku, na velmi dobré úrovni. Práce má jasně stanovené výzkumné otázky, které rámuje relevantní odborná literatura, pro jejichž zodpovězení byla zvolena adekvátní metodologie. Výstupem výzkumu je pak velmi zajímavý a na kvalifikační práci této úrovně neobvykle plynulý text. Přestože se nespécializují na studium materiální kultury, dovoluji si odhadovat, že by práce, v případě jejího upravení do článku, mohla být zajímavým příspěvkem do této oblasti (antropologického) bádání. Za stěžejní považuji část práce, již bychom mohli označit za analýzu aktérství kabelky ve vztahu ke své majitelce. Autorka totiž diskutuje například způsoby, kterými kabelka svou majitelku disciplinuje. Popisuje, co vše ženy dělají, aby si ji mohli koupit a co musejí dělat poté, aby s nimi mohla kabelka *žít* (41), v čem je kabelka omezuje a jak se jí přizpůsobují. Současně se autorka také věnuje tomu, jak taková kabelka propůjčuje své majitelce určitý sociální status, či naopak potvrzuje ten stávající. Přestože to autorka explicitně neformuluje, zaujalo mne také, jakým způsobem vymezuje luxus, resp. luxusní zboží včetně hierarchizace v jeho rámci. Jako velmi zajímavé ze čtenářského i analytického hlediska hodnotím některé koncepty (či obraty), se kterými se setkáváme, když autorka sleduje, na co se kabelka *nenechá* „zotročit“ (str. 33) či jak s sebou nese jistou „*tíhu luxusu*“ (str. 49).

1. Porozumět fenoménu z obou stran

Domnívám se ale, že by mohlo být vhodnější, kdyby autorka uvažovala o svých datech o něco více symetricky. Tak by se různé kapitoly o „kultivaci“ a „nucení“ majitelky, či

„diktátu“ mohly zabývat tím, co kabelka „umožňuje“ a co naopak „neumožňuje“, či co dokonce „znemožňuje“. Tím by se bylo možné vyhnout příliš negativnímu pojetí disciplinační moci kabelky na majitelku a disciplinace by se dala uchopit i produktivně. Konec konců, autorka v podstatě něco takového dělá v podkapitole empirické části, kde se věnuje sociálnímu statusu. Dle mého názoru, by ale analytický koncept „zne/umožňování“ mohl tyto části lépe zarámovat a analýzu vybrané problematiky čtenáři zprostředkovat ve větší komplexitě.

2. Lehká nekonzistence empirické části

Přestože je empirická část velmi dobře čitelná, její struktura by mohla být logičtější. První strany (29-32) podkapitoly o vzácnosti jsou spíše jakýmsi úvodem, přiblížením vztahu majitelky s kabelkou. Oproti tomu následující strany (33-45) jsou opět o disciplinaci či slovy práce o „kultivaci“ majitelky kabelkou. Domnívám se, že tato lehká chaotičnost může být ovlivněna mírnou inkonsistencí práce, resp. neúplným souladem výzkumných otázek a literatury. Je-li totiž výzkumný problém definován, jako sociální život kabelky a je-li, jak je možné se přesvědčit v celé empirické části hlavní otázkou, „co ta kabelka ve vztahu ke své majitelce dělá“, je úvaha o tom, co jí dělá vzácnou, poněkud z cesty.

3. Propojení literatury a empirické části

Pravděpodobně jedinou trochu vážnější výtkou z mé strany je téměř naprostá absence propojení teoretické a empirické části. Jak již bylo uvedeno výše, může v tom hrát roli např. to, že se, dle mého soudu, autorka pohybovala spíše v oblasti antropologie, zatímco v teoretické části nalezneme z většiny ekonomickou literaturu. Z oblasti antropologie, která dle mého vytvořila velmi úspěšnou oporu směřování výzkumu i výsledného výkladu, zde nalezneme necelé dvě strany. Naopak, psychologická typologie zákazníka luxusního zboží (str. 16-18) je zde takřka navíc. Největší část rešerše (str. 8-13) pak zabírá text věnující se „spotřebnímu chování konzumentů, důvodům, které je k užívání věcí vedou, způsobům a vlivům, které na spotřebu mají“ (str. 8). Domnívám se, že uvedená citace odkazuje k poměrně opačné perspektivě, než autorka ke svému tématu zaujala. Nejde jí totiž o „spotřebu“, zaměřuje se na jiné aspekty luxusního zboží, které nezkoumá primárně z perspektivy „spotřebitele“, ale zboží samého. Centrální roli v empirické části hraje přitom identita, ke které nenalezneme v teoretické části jediný titul. Teoretická část je tak dle mého soudu ochuzena o rozšířenější rešerši antropologické literatury z oblasti materiál culture, studií identity a distinkce (Bourdieu 1984). Celkově pak práce postrádá propojení průběžných interpretací dat a závěrů s citovanou literaturou. A právě na to by se, dle mého názoru, měla studentka zaměřit při závěrečné obhajobě práce.

4. Mezery v metodologii, přehnané generalizace, příliš kreativní interpretace

Místy se autorka nechala unést a svou interpretací se odchýlila od dat. Někdy se jednalo o přehnanou generalizaci. *Ke konkurenci moc nechodím a nevyhledávám to. Jednou jsem si koupila kabelku u Diora a pak jsem měla dokonce výčitky že jsem byla LV nevěrná. Ženu nutí kabelka mít k ní tak silný vztah, že jí nedovoluje koupit si někde nějakou jinou kabelku aniž by z toho neměla výčitky. (str. 51)* Na jiném místě přitom autorka tvrdí, že více z jejích informantek má kabelky od různých značek. V horším případě se ale jedná o přehnané desinterpretace dat. *Protože nemá tato večerní kabelka žádné ucho, tak ji „na toaletě musím držet mezi koleny“.* (SMÍCH) *Kabelka tedy informatorku Kateřinu omezuje při základní biologické potřebě, nutí ji posilovat nohy, jelikož je celkem těžká. Kabelka může způsobit, že žena bude chodit na toaletu méně často a nebo více často do posilovny, aby měla silné nohy.*

(str. 42) Čtivost textu velmi oceňuji, ale nesmí být na úkor jeho validity. Zde se dostávám k tomu, že metodologická část úplně postrádá diskusi kvality výzkumu a důležitých etických otázek.

5. Formální nedostatky

Jak bylo již uvedeno, práce má logickou strukturu, jednotlivé její části na sebe navazují a samy o sobě jsou velmi jasné. Co se jazykové úrovně textu týká, je to o něco horší. Vyskytuje se zde poměrně velké množství gramatických chyb i překlepů a stylistických chyb. Zároveň se v textu objevuje nadbytečné množství anglicismů (*face to face* str. 29). Přesto se tento nedostatek pohybuje stále v přijatelné míře. Co se publikační etiky týká, bylo by na místě, aby u každého citování autora, např. prostřednictvím uvedení jeho jména v závorce, byla i datace vydání díla. ... *kde dochází k převrácení hodnot (Bachtin)* (str. 33) *Mantra špíny připomíná, jak špinavá (nepřípadná Douglas) je pro luxusní zboží příroda.* (str. 43) Celkově by tedy bylo vhodné sjednotit formát bibliografických odkazů, a to se týká jak citací v textu, tak závěrečné bibliografie.

Závěrem

Xenija Andrejeva ve své bakalářské práci prokázala, že je schopná zformulovat a realizovat zajímavý výzkumný projekt na aktuální a z odborného hlediska relevantní téma. To ukotvila v adekvátní literatuře interdisciplinárního charakteru. Prokázala tedy svou způsobilost v práci s odbornou literaturou i provedení vlastního empirického výzkumu. Její schopnost data zajímavě interpretovat a propojit s výsledným textem, jenž je navíc neobvykle čitelný, považuji za velké pozitivum práce. Vzhledem k lehkým formálním nedostatkům a omezenému propojení zpracované literatury s daty, resp. následnými interpretacemi a závěry tak doporučuji práci k obhajobě s hodnocením na pomezí výborné a velmi dobré.

Třeboň, 9.9.2017

Alžběta Wolfová